

INNLEDNING

Grane kommunes tidligere næringsplan gjaldt for perioden 2014-2017, og innbefattet ikke landbruksnæringen. Iht. Grane kommunes vedtatte planstrategi av KS-069/16 for perioden 2016-2020 skulle næringsplanen revideres i 2018. Revisjonen skulle også omfatte landbruket.

Planprosess for næringsplan ble vedtatt i FS-014/18: «Grane næringsutvikling as (GNU) engasjeres til å revidere næringsplanen for perioden 2019-2022 for Grane kommune.»

Planprosessen har blitt noe forsinket i forhold til vedtaket, pga. arbeidskapasitet ved GNU.

Lokale og regionale prosesser som pågår i løpet av planperioden bidrar til å legge føringer for næringsarbeidet:

Igangsetting av Veipakke Helgeland, sentrumsutvikling i Troforsområdet, bolystprosjekt, Grane som nasjonalparkkommune, Vefsna regionalpark samt friskmelding av Vefsnassdraget med oppstart av et begrenset fiske fra 2018.

Grane kommune er en distriktskommune. For å være konkurransedyktig må kommunen være attraktiv som bosted for en rekke typer arbeidskraft. Tilgang på et variert tilbud av boliger og attraktive boligtomter, samt næringsareal er i dag en knapphetsfaktor for videre næringsutvikling. Næringsutvikling er avhengig av vekst i folketallet og satsing på bolyst vil derfor være en viktig premiss for å lykkes. Rammene for dette arbeidet legges gjennom kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Planen er utarbeidet i tett samarbeid med næringsliv, administrasjon og politikere i Grane kommune. Det er holdt en rekke dialogmøter i løpet av planprosessen, for å få innspill og diskusjon rundt mål og tiltak som har betydning for næringsutvikling og bosetting.

HOVEDMÅL

Grane kommune vedtok i KS-069/16 nye planstrategier og endret visjon og satsingsfelt som kommuneplanens samfunnsdel skal bygge på. Grane kommunes nye visjon er:

«Der elver og mennesker møtes skapes trivsel og muligheter»

Grane kommunes nye satsingsfelt:

- a. Arbeidsplasser og kompetanse
- b. Bolyst og inkludering
- c. Nordlands beste folkehelsekommune
- d. Kommunen som tjenesteyter og arbeidsplass

Målet med næringsplanen er å nå kommunens visjon ved å:

- ❖ Være et redskap for politiske beslutninger og faglige vurderinger innenfor næringsarbeid
- ❖ Forankre og styre næringsarbeidet i kommunen
- ❖ Tilrettelegge for god og strukturert samhandling mellom Grane kommune, Grane Næringsutvikling as, lokalt næringsliv og eksterne parter
- ❖ Ha gode prosesser for å oppnå planens mål

ORGANISERING AV NÆRINGSARBEIDET I GRANE KOMMUNE

Grane Næringsutvikling as (GNU):

Visjon: Grane næringsutvikling as skal bidra til positiv og bærekraftig utvikling av næringsliv og lokalsamfunn.

Selskapet skal:

- Bidra til styrking og utvikling av eksisterende arbeidsplasser
- Bidra til etablering og nyskaping, bl.a. ved å ivareta førstelinjetjenesten for Grane kommune
- Initiere og lede næringsrelaterte prosjekter
- Tilrettelegge for kompetanseheving

Grane Næringsutvikling as ble stiftet i 2009, med Grane kommune som hovedaksjonær med 51 % av aksjene.

Selskapets styre er ansvarlig for virksomheten, og det er ansatt en daglig leder for utøvelse av driften.

Grane kommune:

Kommunen, ved avdeling teknisk/næring ivaretar de forvaltningsmessige deler av næringsarbeidet, spesielt innenfor jordbruk, skogbruk og reindrift.

Avdelingen har rolle som førstelinjetjeneste i forhold til Innovasjon Norge. Avdelingen behandler søknader til kommunens næringsfond, mens søknader til Næringsfond Vefsna behandles av rådmannen.

FORANKRINGER OG FØRINGER FOR PLANEN

NASJONALE: Det gis viktige føringer og rammer for næringsarbeid gjennom nasjonale planer, St. meldinger og nasjonale strategier. Det vil bli for omfattende å gi en oversikt over disse her. Skal det sendes søknader på nasjonale midler bør det i hvert tilfelle forankres i aktuelt plandokument.

REGIONALE:

Nordland fylkeskommune (NFK): Fylkesplan for Nordland 2013-2025 Regional plan
Utviklingsprogram Nordland (UPN) 2017, med tilhørende strategier, eks:
- Et nyskapende Nordland – Innovasjonsstrategi for Nordland 2014-2020
- Strategi for reiseliv og opplevelsesnæring i Nordland 2017-2021 (besøksforvaltning)
- FoU-strategi for Nordland 2013-2025
- Strategi for stedsutvikling Nordland (FT-sak 040/2015)
Regional plan for Vefsnavassdraget (FT-sak 071/14)
Regional plan for landbruk i Nordland 2018-2030: «Et bærekraftig og nyskapende landbruk i Nordland»

Fylkesmannen i Nordland (FM): Regionalt bygdeutviklingsprogram for landbruket i Nordland(RBU) 2019-2022 Rapport nr. 8/2018
RBU består av tre hovedelementer:
-Regionalt næringsprogram(RNP)
-Regionalt miljøprogram(RMP)
-Regionalt skog- og klimaprogram(RSK)

Helgeland regionråd (HR): Strategisk plan Helgeland regionråd 2018-2021

Vefsna regionalpark: Parkplan Vefsna regionalpark 2017-2027

LOKALE:

Grane kommune: Kommuneplanens samfunnsdel 2011-2021
Kommuneplanens arealdel
Kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2019-2022 (vedtas høsten 2019)
Kulturminneplan 2019-2022
Boligsosial handlingsplan

Hattfjelldal kommune: Strategisk kommuneplan for Hattfjelldal kommune 2006-2018 (fungerer inntil ny plan vedtas)

Vefsn kommune: Strategisk næringsplan 2017-2022

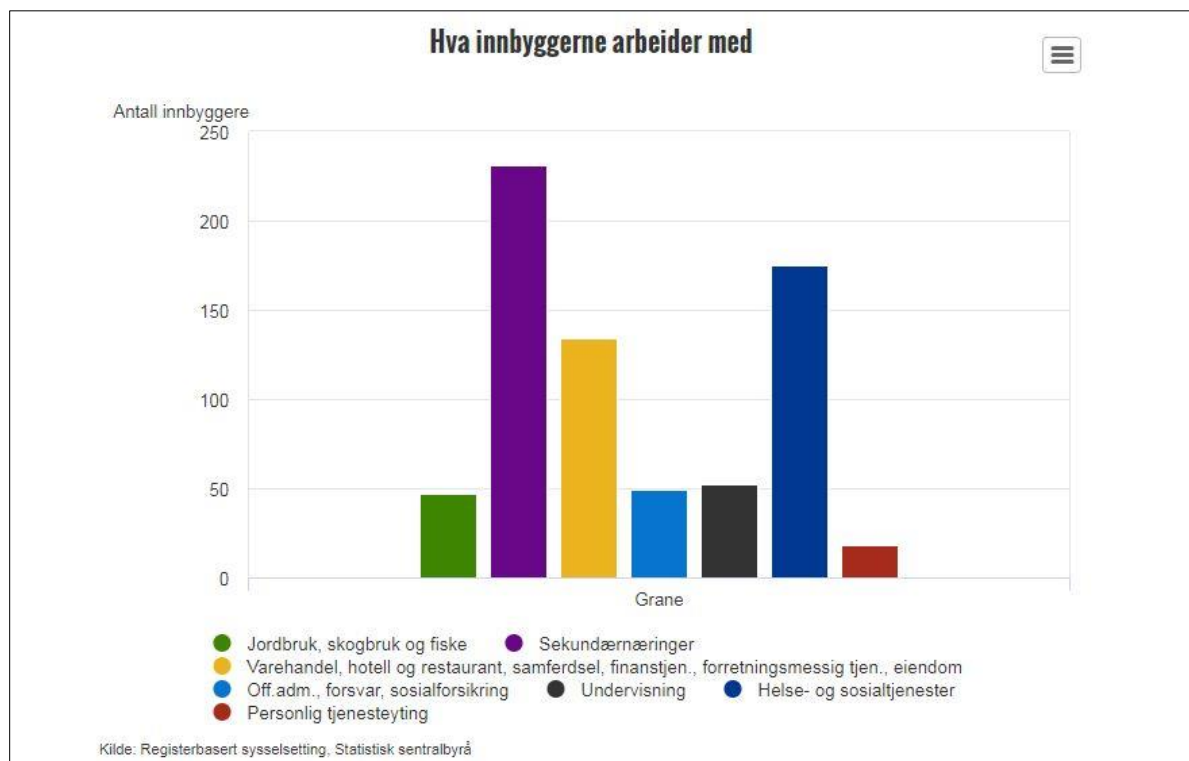
FAKTA OM GRANE KOMMUNE:

Innbyggertall pr. 3. kvartal 2018 er 1494 personer. En nedgang siden 2000 på 158 personer, men en oppgang siden 3. kvartal 2016 på 27 personer

Bolig: 700 boligenheter i Grane pr. 2018

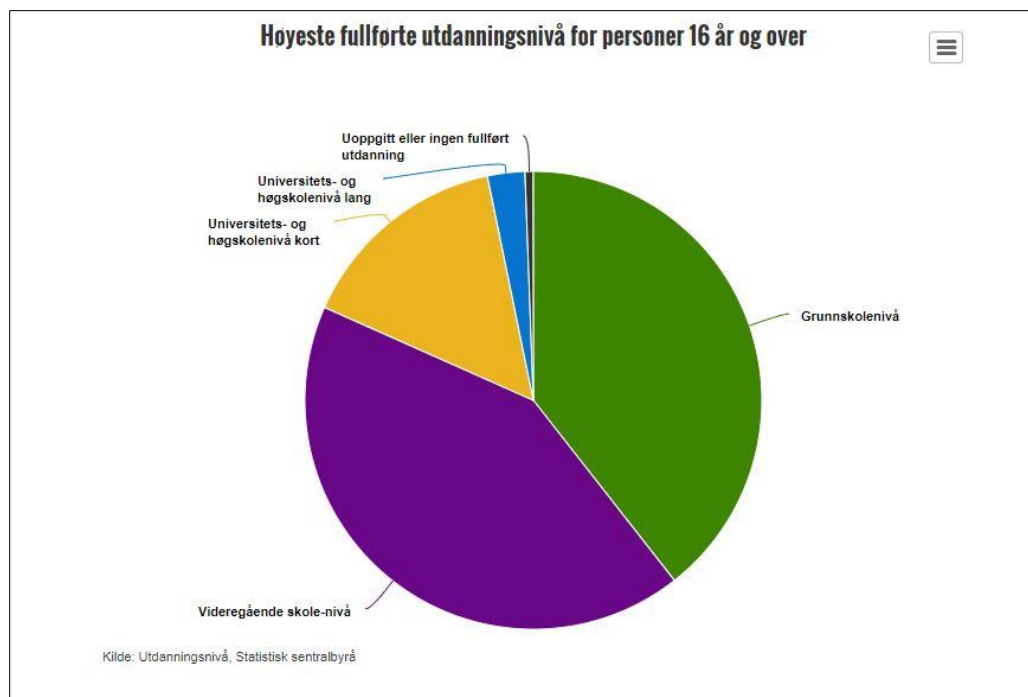
747 hytter/fritidshus i Grane pr. 2018

Arbeid:

Landbruk:	47 personer (7 %)
Sekundærnæring:	231 personer (33 %)
Handel/service:	134 personer (19 %)
Offentlig adm.:	49 personer (6 %)
Undervisning:	52 personer (7 %)
Helse og sosial:	175 personer (25 %)
Pers. tjenesteyting:	18 personer (3 %)
Sum:	706 personer (100 %)

Høyeste fullførte utdanning:

Uoppgitt eller ingen fullført utdanning:	7 personer (0,6 %)
Grundskolenivå:	477 personer (40 %)
Videregående skole-nivå:	511 personer (42 %)
Universitets- og høyskolenivå kort:	183 personer (15 %)
<u>Universitets- og høyskolenivå lang:</u>	<u>32 personer (2,4 %)</u>
Sum	1210 personer (100 %)

NÆRINGSLIVET I GRANE

Grane kommune er en utmarkskommune der primærnæringene har stor betydning. Bosetning og produksjon foregår i dalfører som utgjør en liten andel av kommunens totale areal. Reindrift drives i hele kommunens areal.

Kommunen har industritradisjon helt fra 1880-tallet med både sølvgruvedrift, videreforedling av tre og storstilt skogsdrift (Engelskbruket). Hjørnesteinsbedriften Norgesvinduet Svenningdal as feiret i 2018 100 års jubileum. Bedriften driver i en konkurranseutsatt bransje og et krevende marked som påvirkes av internasjonale konjunkturer. Til tross for dette har antall ansatte økt de siste år og vil ligge på ca. 105 årsverk for 2019. En økning på 14 årsverk siden 2017.

Grane kommune er selv den største arbeidsgiveren i kommunen, med .

Det har vært store endringer også i Grane kommune på grunn av sentralisering, rasjonalisering og digitalisering. Dette har gitt omstilling, nedlegging eller reduksjon i antall arbeidsplasser i mange næringer samt offentlige virksomheter. Kommunen har over tid hatt stor nedgang i antall offentlige arbeidsplasser; NSB, Jernbaneverket, Posten, Skatteetaten, Telenor, Statens Vegvesen, Tannhelsetjenesten, Statskog m.fl.

Grane kommune har en forholdsvis stor utpendling til nabokommunene Vefsn og Hattfjelldal. Det er også sysselsatte som pendler lenger, særlig innenfor olje-, bygg- og anleggsvirksomhet.

Næringslivet for øvrig kjennetegnes av mange små bedrifter, som hver for seg kan være sårbare og lite utviklingskraftige. Bygg og anlegg, samt service og handel utgjør en vesentlig del av disse.

På den annen side kan disse småbedriftene ha et potensial for utvikling gjennom samarbeid eller klyngedannelse. Mange små bedrifter bidrar også til spredning av risiko. En økning på en til 2 ansatte i disse bedriftene vil gi stor sysselsetting.

Reiselivet har de siste årene hatt en positiv utvikling i kommunen, med flere nyetableringer. Satsing med basis i bla. fiske, vandring, snøscooter og annen vinteraktivitet, overnatting samt lokal mat har fortsatt et betydelig utviklingspotensial.

Antall sysselsatte i landbruket har hatt en betydelig reduksjon de siste år. Antall gårdsbruk i aktiv drift er redusert fra 56 i 1996 til 35 i 2018. Samtidig har de fleste gårdsbrukene fått styrket sitt driftsgrunnlag gjennom nydyrking, langsiktig leie av jordbruksareal, og betydelig utvidelse av buskapen. Færre og større bruk har vært endel av statlig landbrukspolitikk, og nevnte utvikling har skjedd både i Grane og i øvrige landbrukskommuner. I samme 20-årsperiode har antall dekar jordbruksareal i drift økt med nærmere 20 % i Grane. Antall melkekyr er omtrent uforandret, antall kjøttfe er i økning, mens antall vinterfôra sau har gått noe ned. Det utbetales ca. 18 millioner kroner årlig til landbruket i Grane i form av produksjonstilskudd, avløser tilskudd og pristilskudd.

Jordbruket:

Innenfor jordbruket ble det i 2018 søkt om produksjonstilskudd for 35 bruk, fordelt på følgende produksjoner.

Melkeprodusenter:	10
Saueprodusenter:	14
Gris kombinert:	1
Gris slaktegris:	1
Kjøttfe:	3
Forprodusenter:	3
Potetprodusenter:	3
Hjorteoppdrett:	1
Egg- og bærproduksjon:	1
Osteprodusent:	1
Honningprodusent:	1

Reindrift:

Det drives reindrift i hele Grane kommune, og kommunen er en del av det sørsamiske området. Reindriftsutøvere bosatt i Grane kommune har beitedistrikt som strekker seg over flere kommuner, og også over riksgrensen. Det er tre reinbeitedistrikt innen våre kommunegrenser: Byrkije, Jillen-Njaarke og Voengelh-Njaarke. Innen hvert distrikt driftes reinen av familieforetak, siida-andeler. Antall siida-andeler med adresse i Grane (av totalt): Byrkije 2 (3), Jillen-Njaarke 3 (3) og Voengelh-Njaarke 3 (6). Hvert reinbeitedistrikt har egne distriktplaner.

OM PLANEN

Målsetningen har vært i likhet med den forrige planen vært å utarbeide et oversiktlig og kort dokument, slik at den kan fungere som et arbeidsdokument for både Grane næringsutvikling as, kommunens administrasjon og politikere. Gjennom delmål, systematisk evaluering av måloppnåelse og kurs, legges det opp til et strategisk og resultatorientert næringsarbeid.

Hoveddelen omhandler delmål og tiltak. Det er valgt en faglig inndeling i kategoriene primærnærings, reiseliv, styrking og utvikling av eksisterende bedrifter, infrastruktur og annet. Inndelingen utelukker ikke at delmål eller tiltak også kan høre inn under flere kategorier.

Delmål og tiltak er bygget på kartlegging av utvikling innenfor de ulike sektorene i næringsliv i kommunen. Ansvarlig for tiltaket er oppført med uthevet skrift. De andre som er oppført er naturlige samarbeidspartnere. Ansvarlig for tiltaket er den som tar initiativ og sørger for framdrift i tiltaket.

DELMÅL OG TILTAK

Delmål	Tiltak	Ansvarlig
Landbruk (jord- og skogbruk samt reindrift)		
Hindre tap av dyrket og dyrkbar jord	Sette jordvern på dagsorden, i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel	Grane kommune
God dialog mellom næringen og lokal forvaltning	Opprette landbruksforum	Grane kommune
	Gjennomføre årlige dialogmøter mellom reindriftnæringa, kommunen og GNU	Grane kommune
Styrke lokal landbruksnæring	Stimulere til etablering av nye og utvidelse av eksisterende produksjoner	Grane kommune
	Stimulere til økt lokal videreføring	Grane kommune og GNU
	Etterspørre FRAM-program eller tilsvarende	Landbruksnæringa i samarbeid med GNU
	Opprettholde og markedsføre tilskudd gjennom Grane landbruksfond	Grane kommune
	Øke beitebruken i utmarka, og redusere tap av sau og rein til rovvilt ved dialog med forvaltningsmyndighetene og beitenæringa om aktuelle tiltak	Grane kommune og næringsaktører
Øke rekrutteringen	Elevbesøk hos landbruksaktører	Lokale næringsaktører og Grane kommune
	Arrangere og formidle kurs, eks motorsagkurs	Grane kommune og GNU

Opprettholde et godt veterinærtjenestetilbud i Grane	Prioritere økonomiske virkemidler og annen tilrettelegging for veterinærtjeneste i Grane	Grane kommune
Skape næring av bioenergi i Grane	Vurdere bioenergi i kommunale bygg	Grane kommune
	Legge til rette for kunnskapsdeling	GNU , med aktører og virkemiddelapparat
Ivareta psykososialt miljø i landbruket	Etablere og videreutvikle regional beredskapsgruppe for håndtering av ulykker, kriser, vanskelige situasjoner	Grane kommune som lokal pådriver
Sikre landbrukets behov ved samferdselsprosjekter	Ta initiativ til dialog i samferdselsprosjekter med betydning for landbruket i Grane (E6/jernbane)	Grane kommune
Reiseliv og opplevelse		
Utvikle reiselivet	Gjennomføre reisemålsutvikling iht. Innovasjon Norges håndbok. 1. Kartlegging 2. Strategi 3. Gjennomføring	Vefsna regionalpark og aktørene, i samarbeid med kommunene
	Utfordre Statskog og andre rettighetshavere til større lokal verdiskaping av utmarksressursene (fisk, vilt, med mer)	Grane kommune og GNU
	Kursing av aktører for bedre synliggjøring på digitale plattformer	GNU og Vefsna regionalpark
	Studietur for rettighetshavere og grunneiere ved Vefsna	GNU , Grane kommune og aktørene

Vefsna regionalpark skal bli en foretrukket samarbeidsarena for tiltak innen natur og kultur som best løses regionalt	Gjennomføre hensiktsmessige samhandlingsmøter om for eksempel - infrastruktur langs Vefsna inkl. laksetrapper - utfordringer for grunneiere uten fiskerettigheter i Vefsna - vegetasjonsrydding langs vassdragene	Vefsna regionalpark
Økt lokal verdiskaping av vinterturisme	Drifte vinterløyper (scooter/ski)	Grane kommune og frivillige aktører
	Utvikle servicefunksjoner i forbindelse med vinterløyper	Lokale aktører og GNU
Styrke handels- og serviceaktører i sentrum	Opprette sentrumsforum for dialog og informasjon	GNU og aktørene
Bli en god vertskapskommune for besøkende	Gjennomføre «pepp»-/infomøter for reiselivsbedrifter, servicebedrifter og kommunens servicetorg i forkant av hver sommersesong	GNU , Grane kommune og aktørene
	Ferdigstille og gjennomføre skiltplan for Vefsnaregionen	Vefsna regionalpark
Bidra til at nasjonalparkene blir et aktivum for nærings- og samfunnsutvikling i Grane	Forankre og oppfylle kriterier for godkjenning etter merkevaren Norges nasjonalparker, og søke status som nasjonalparkkommune.	GNU , Grane kommune, nasjonalparkstyrene og aktører
	Delta i samarbeid med de andre nasjonalparkkommunene i området angående nasjonalparkinformasjon, tilrettelegging og reiseliv for å få flere besøkende gjennom flere og bedre produkter og aktiviteter	GNU , Grane kommune, nasjonalparkstyrene og aktører
	Bruke muligheten E6-utbyggingen gir for å profilere nasjonalparkene og naturkvalitetene for øvrig i stedsutvikling. (Kobles til kapittel om stedsutvikling)	GNU , Grane kommune, nasjonalparkstyrene og aktører
Sikre og utvikle utvalgte kultur-/naturattraksjoner i Grane	Vurdere etablering av statlig sikra friluftsområder (eks. Laksfors, Lisetra og Stavassgården)	GNU og Grane kommune
Opprettholde campingplass drift i Grane	Sørge for god skilting Ha dialog med aktørene	GNU og aktørene

Utvikling og styrking av lokale bedrifter

Tilrettelegge for gründeretablering	Tilby kontor-/verkstedlokaler til gunstig pris	Grane kommune i samarbeid med GNU
Økt bruk av lokale tilbydere ved kommunale og lokale bedrifters innkjøp og oppdrag	Bekjentgjøre oppdrag/behov blant lokale tilbydere og entreprenører	Grane kommune og lokale bedrifter
Knoppskyting ut fra Norgesvinduet og andre bedrifter	Skape møteplasser og kontakt med aktuelle kompetansemiljøer	GNU i samarbeid med bedrifter
Utvikle entreprenørskap hos ungdom i Grane	«Gründercamp» i sommerferien for ungdom i Grane, arrangert ved for eksempel Norgesvinduet	GNU i samarbeid med Norgesvinduet og andre bedrifter
Skape positivt omdømme for næringslivet	Presentere «Månedens bedrift» i Grane Bygdeblad og på digitale plattformer	GNU
Styrke bedrifter i Grane mht. økt ekstern kapital (kompetanse/finansiering)	Kartlegge status og arrangere møteplass	GNU
Kontinuitet i familiebedrifter	Møte/kurs om generasjonsskifte	GNU
Øke kompetansenivået i næringslivet i Grane	Promotere desentraliserte utdanningsmuligheter og lokal karriereveiledning v/ - presentasjoner i lokale medier - videreformidle kursinvitasjoner	GNU og HaG-Vekst
	Utvikle samarbeid mellom skole og næringsliv	GNU og skolen
Større lokal verdiskaping av hytter og fritidsboliger i Grane	Kartlegge behov Arrangere møter mellom hytteeiere og aktører	GNU og aktører

Infrastruktur		
Stedsutvikling Trofors	Initiere og lede forprosjekt som en innledning til kommunedelplan for Trofors (inkl. nye boligtomter, Trofors som nav for kommunen, adkomst Norgesvinduet, informasjonsskilt, turstier, sykkelutleie, mm)	Grane kommune og GNU
Utvikle nye næringsarealer, inkludert avkjørsler E6 og mulig truckstop ved E6	Kartlegge behov	Grane kommune i samarbeid med grunneiere
	Innlede reguleringsprosesser i aktuelle områder	
God fiberdekning i hele Grane	Skaffe finansiering og etablere samarbeid mellom aktører og brukere	Grane kommune
Godt veinett i hele kommunen	Sikre framkommelighet på veier og bruer ved godt vedlikehold og oppgraderinger	Offentlige og private veiere
Annet		
Økt fokus på regionale saker med betydning for Grane	Flere samhandlingsmøter mellom kommunen og GNU	Grane kommune og GNU
	Bidra aktivt i Helgeland regionråd	Grane kommune
Kartlegge muligheter for næringsutvikling i Grane basert på lokale geologiske ressurser	Innhente kunnskap og lage et oversiktsdokument	GNU

IMPLEMENTERING OG OPPFØLGING AV NÆRINGSPLANEN

I motsetning til mange andre kommunale forvaltningsoppgaver er næringsutvikling i hovedsak ikke lovpålagt.

Finansiering av tiltak og arbeid som må gjøres for å nå målet om vekst i antall arbeidsplasser vil være i form av:

- Kommunens ordinære driftsbudsjett
- Grane næringsutviklings driftsbudsjett
- Omsøkte eksterne prosjektmidler
- Særskilte lokale fond og tilskuddsordninger som er til disposisjon for næringsutvikling. Disse er listet opp nedenfor:

Kommunalt næringsfond:

Tilskudd fra Kommunalt næringsfond til bedriftsetablering eller bedriftsutvikling kan innvilges med 30 % av godkjente kostnader inntil en investeringsramme på kr 200 000,- eks. moms. Det er en forutsetning at søker er registrert i foretaksregisteret.

Søknader om støtte sendes Grane kommune og behandles administrativt

Grane kommunes næringsfond - Vefsna:

For investeringer over kr 200 000,- kan det søkes om tilskudd fra Næringsfond – Vefsna. Minst 40 % av fondsmidlene skal benyttes til bedriftsrettede tiltak, og tilsvarende maks 60 % til kommunalrettede tiltak.

Søknader om støtte sendes Grane kommune og møteplan tilsier 4 møter i året i fondsstyret, som er formannskapet.

Tiltak i kommunal regi:

- Kommunalt nærings- og tiltaksarbeid og kunnskapsrettet infrastruktur, eksempelvis etablereropplæring, samarbeid skole næringsliv og ulike utredninger / analyser knyttet til næringsutvikling.
- Fysisk infrastruktur for næringsutvikling
- Sikre lokal bosetting og bolyst herunder trivselsfremmende tiltak

Bedriftsrettede tiltak:

- Bedriftsutvikling, eksempelvis etablererstipend, opplæring, produktutvikling, forskning og innovasjon
- Tilskudd til bedrifter ved oppstart, og utvidelse av bedrifter

Søker skal benytte søknadsskjema og retningslinjer med felles krav, vilkår, beløpsgrenser og prioriterte satsingsområder iht næringsplan

Etablerertilskudd:

Det ytes et fast tilskudd på kr. 25.000,- til ungdom som etablerer seg i Grane kommune. Tilskuddet ytes til førstegangsetablering, ved bygging eller kjøp av bolig i kommunen. Tilskuddet gjelder også for kjøp av landbrukseiendom og forretningseiendom med leilighet.

Ingen av partene må være fylt 35 år for å få tildelt etableringstilskudd.

Søknad om støtte sendes Grane kommune og behandles administrativt.

Grane landbruksfond:

Fondet skal bidra til å videreutvikle landbruksnæringen blant brukere bosatt i Grane kommune. Utvikling av tilleggsnæringer kan også gi grunnlag for støtte fra fondet. Nærings- og naturforvaltningskomitèen vedtar rammene for bruk av fondet når søknadsfristen har gått ut 1. mars.

Tidspunkt for gjennomføring fastsettes i årlige handlingsplaner og gjennomgås på jevnlige samhandlingsmøter. For øvrig gjennomgås delmål og tiltak på de bransjemessige dialogmøtene.

GNU rapporterer på næringsplanen i hvert styremøte, ca. 6 pr år.

Kommunen rapporterer på næringsplanen i kommunens årsmelding.